

¹⁰ Ötvös Ágoston: *Rejtelmes levelek első Rákóczi György korából Kolozsvárron, 1848.* 38. (Jelentés Gyarmatról 1644), 39-41. (Jelentés Putnokról), 45-46 (Buda 1644), 50 (Sárospatak).

¹¹ *Utazások a régi Európában*, 117-120.

¹² Régi Magyar Költők Tára (RMKT) XVII/13. 543.

¹³ Magyar Történelmi Tár 18 (1871). 179-183 (1692: Infamitatem Pasquilli contra Dominum quandum Teleki a Domini Sz.-Pali summa ac inopia comminatione scripta passimque divulgati in comitis Cibiniensibus publice etc. Quod ad negotium Francisci Sz.-Páli attinet, si famosi illius libelli animo ipse author deprehendatur, quod secundum leges, et Consuetudinem Transilvanicam ipsi per Dominum Telekianum legitime impingendum est, feret emnio suam).

¹⁴ Jakab Elek: *Az utolsó Apafi M. T. Tár 21* (1875). 269-270 (qui post mortem defuncti mei Parentis conscripsit contra honorem ejusdem quemdam Libellum amnibus honestis reprehensibilem - famoso libello honori et reputationi ejusdem derogare).

¹⁵ RMKT XVII/13, 12-13 (Ad siculus), 13-14 (Ad saxones), 15-16 (Ad valachos), 31-33 (Ad unitarios).

¹⁶ Történelmi Lapok I. (1874), 302.

¹⁷ *Négyszáz év 1568-1968.* Emlékkönyv az Unitárius Egyház alapításának négyszázadik évfordulója alkalmából. II. kiadás. Kolozsvár-Napoca, 1979, 28.

¹⁸ Dán Róbert: *Az erdélyi szombatosok és Péchi Simon.* Bp. 1987. 305-311.

¹⁹ Tóth Róbert: *Komáromy András 1915. évi jelentései a vármegyei levéltárak helyzetéről.* Levéltári Szemle 1982/1. 187.

Molnár Lehel

AZ ŐSZI HÁLAADÁSI ÚRVACSORAOSZTÁS IDŐPONTJA

Az unitárius egyházban évente négy alkalommal osztanak úrvacsorát: karácsonykor, húsvétkor, pünkösdkor és az őszi hálaadás napján. Az őszi úrvacsoraosztás időpontjának meghatározásával az 1694. június 20-án Tordán tartott Zsinat alábbi határozatában találkozunk:

"Deliberatum in hoc Synodo, ut deinceps singulis annis quatuor vicibus, in tribus festis, et ante diem D. Michaelis die Domini usurpetur S. Coena in omnibus Ecclesiis."

Magyar fordításban: "Ezen a Zsinaton az a döntés hozatott, hogy mostantól minden évben négy alkalommal, a három ünnepen, valamint Szent Mihály napja előtti vasárnapon szolgáltatassék ki az úrvacsora minden egyes egyházközségben."¹

Csaknem fél évszázad múlva, 1738. január 10-én a szintén Tordán tartott Generale Consistorium ² a következő határozatot hozta:

"Az őszi Communiót minden Atyafiak usurpálják, Sz[ent] Mihály nap előtt, az mely vasárnap legközelebb esik, azon az napon, ha pedig vasárnap esik Sz[ent] Mihály napja, akkor az leszen az Communiónak ideje."³

1779. január 16-án a Generale Consistorium kimondta, hogy az úrvacsoraosztás legyen az Ágenda szerint: "Hogy a ... Coena Domini ... administratio minden Ekklesiában egy formán lehetne, e végett adatott vala ki a Generale Consistorium Ágendát ez előtt egy néhány esztendővel; mindazonáltal úgy

tapasztalja a Generale Consistorium, hogy légyenek némelyek Tiszts. Minister atyánkfiai közül, kik magokat azon Ágendához alkalmaztatni nem kívánják s nem akarják; mostan aztán serii commitáltatik T[iszteletes] Esperes atyánkfiainak, hogy ki ki maga Diocessiseben illendő atettioval légyen e dolog iránt, és ha kik a nevezett czeremóniának kiszolgáltatózásában az Ágenda ellen cselekednének, azok ellen toties quoties condigne animadvertálni el ne mulassza."⁴

JEGYZETEK

¹ Protocollum Generale Consistorium I.k. (1629-1736), 177. l. A fordítást ezúton is köszönetet mondok dr. Buzogány Dezső professzor úrnak.

² Generale Consistorium - Főtanács.

³ Protocollum Generale Consistorium II. (1737-1777), 8.

⁴ Protocollum Generale Consistorium III. (1778-1781), 18.; lásd: Szombatfalvi József: Egy 18. századi szabályzat az erdélyi unitárius istentisztelet és szertartások végzéséről. In. KerMagv 93. (1987), 228.

NYILATKOZAT a vallásügyi törvénytervezet helyzetéről

A vallásügyi törvénytervezetet 1990 második felében valamennyi romániai elismert felekezet részvételével megnyugtató formában kidolgoztuk. Ez a tervezet azonban a mai napig sem került a parlament elé, bár sok vonatkozásban a mai romániai társadalom fontos kérdéseiben megoldást jelentene.

Folyó év április 27-én tárgyaláson vettünk részt - valamennyi felekezet - Bukarestben, a Vallásügyi Államtitkárság székhelyén, amikoris nyolc minisztérium véleményét vitattuk meg a tervezet módosításáról. A kevésbé jelentős módosító javaslatok mellett határozottan elutasítottuk a felekezeti oktatás magánoktatássá minősítését és azt a szándékot, hogy az egyházak vagyonának visszaszolgáltatási ügye ne szerepeljen a vallásügyi törvénytervezetben, hanem az állam erről az ügyről későbbi időpontban külön intézkedjék. Ezen kérdések szakértői megtárgyalására ugyancsak a Vallásügyi Államtitkárságnál került sor 1993. szeptember 23-án.

Megdöbbenve értesültünk arról, hogy a Vallásügyi Államtitkárság a magyar egyházak képviselőivel folytatott tárgyalás előtt már tizenegy felekezettel tárgyalt az oszd meg és uralkodj klasszikus módszer alapján, és elérte mindegyiknél a felekezeti oktatás magánoktatásként való felvételét a törvénytervezetbe.

A tizenegy felekezet engedménye számunkra váratlan meglepetés. Hónapokon át folytatott nehéz tárgyalásokon közösen értük el, hogy a tervezet minden felekezet részére megnyugvást jelentsen, senkit se sértsen és most egyszerűen visszalépnek. Érthetetlen számunkra a létrejött megegyezés egyoldalú felmondása, hiszen csupán Erdélyben, Onisifor Ghibu professzor szerint 2820 magyar felekezeti iskola működött. Ezen iskolák jogos visszaszolgáltatásáról lemondani történelmi bűn lenne. Híveinknek és lelkiismeretünknek nem tudnánk elszámolni a lemondást. Soha el nem múló emlék és történelmi tapasztalat a két világháború közötti harc iskoláink nyilvánossági jogáért.

A felekezeti oktatás az állami és a magánoktatás mellett egy harmadik forma, ugyanúgy nyilvános oktatás, mint az állami.